

Kunst en opleiding

Redactioneel Boekman 73

Anita Twaalfhoven

Wanneer het een mens verboden wordt zijn vermeende artistieke talenten te ontwikkelen, schuilen hierin grote risico's, schrijft Willem Elias in deze *Boekman* en daarbij verwijst hij zelfs naar Adolf Hitler.

Juist de selectie aan de toegangspoorten van opleidingen is steeds opnieuw onderwerp van discussie. Er zouden te veel kunstenaars worden opgeleid voor wie in de kunstwereld onvoldoende plek is. Een vrees die alleen maar is toegenomen nu ook de kunstvakopleidingen van het middelbaar beroepsonderwijs overal in het land uit de grond schieten.

Aan de andere kant gaan er geluiden op dat de vraag naar kunstenaars juist toe zou nemen, niet zozeer in de kunstwereld maar in de creatieve industrie en, meer algemeen, om de kenniseconomie van een creatieve input te voorzien. Of, nog algemener: om alles wat met de esthetisering van het leven te maken heeft te stimuleren.

Hoe gaat het er eigenlijk aan toe binnen de muren van het kunstvakonderwijs en hoe bereidt men de studenten voor op de beroepspraktijk daarbuiten? Draait het om de ontwikkeling van individueel (top)talent of kweekt men een brede basis van kunstvaklieden die al even breed inzetbaar zijn? En welke rol speelt het overheidsbeleid in dit spanningsveld tussen opleiding en praktijk?

Volgens Frans de Ruiter leidt het overheidsbeleid sinds de invoering van het zogeheten 'accreditatiestelsel' in het kunstonderwijs een geheel eigen leven. 'Een hele schare van "onderwijzologen" heeft het inmiddels zover gekregen dat hoger-onderwijsbreed bestuurders, directeuren, stafleden, afdelingshoofden en allerlei gremia daaronder maandenlang bezig zijn de geijkte stukken te produceren, de auditdagen voor te bereiden en eindeloos met elkaar te overleggen.' Ondertussen is het kunstonderwijs hopeloos verstarde en schrikt het talentvolle jongeren af. Toch is het tijd nog te keren. De Ruiter doet negen verrassende voorstellen om het onderwijs te redden. Kees Vuyk laat zich in deze *Boekman* eveneens kritisch uit, maar dan over de vergrijzing van het docentenkorps. Nu deze generatie met pensioen gaat, vestigt hij de hoop op ervaren kunstenaars in de rol van docent.

In een serie bijdragen over de diverse kunstvakopleidingen in het hbo laten de auteurs onder meer hun licht schijnen op de aansluiting tussen opleiding en beroepspraktijk. Als het om toneelmakers gaat, ziet Loek Zonneveld deze relatie als weerbarstig: 'Vernieuwing in de opleiding kan op vernietigend commentaar van de oude garde rekenen. Daarmee schrijft men

echter talentvolle theatermakers vroegtijdig af.' In het dansvakonderwijs lopen de meningen uiteen over de bagage waarover een ontluikend danstalent moet beschikken, schrijft Marcelle Schots in deze *Boekman*. De diversiteit in de danskunst weerspiegelt zich immers in het dansvakonderwijs. Over de noodzaak van de relatief nieuwe Rockacademie was eind jaren negentig nogal wat scepsis. Maar die argwaan is volgens Jan van der Plas inmiddels overwonnen en ook deze studenten hebben een plek weten te veroveren in de Nederlandse popwereld. Lucie Huiskens stelt dat er in alle disciplines meer toppen zijn te beklimmen dan alleen die van het autonoom kunstenaarschap. Maar daarvoor is het wél belangrijk om het beroepsperspectief te verbreden

Kirsten Hannema en Alex de Vries vestigen de aandacht op de academisering van het kunstonderwijs. Wie een carrière als architect ambieert, kan zowel terecht bij een universitaire opleiding Bouwkunde als bij een van de zes Academies voor Bouwkunst. Maar de Nederlandse opleidingen voor beeldende kunst en vormgeving verschillen in een cruciaal opzicht van de buitenlandse: je kunt hier geen universitaire mastertitel halen, noch promoveren. De internationale vergelijking van Gert Jan van Helden laat zien hoe het sinds de invoering van de bamastructuur met de academisering van het overige kunstonderwijs is gesteld.

Een van de weinige kunstdisciplines waarvoor in Nederland nog geen vakopleiding voorhanden is, is het schrijverschap. En volgens Arie Storm is dat maar goed ook. 'Het is beter om drie uur lang voor je uit te staren, dan om je tijdens die drie uur plus reistijd naar een klaslokaal te slepen en daar les te krijgen in creatief schrijven.'

Aan de andere kant van het spectrum zitten de kunstopleidingen in het mbo massaal in de lift, met praktijkgerichte opleidingen op het gebied van mode, design, media, techniek of

muziek en sinds kort ook een opleidingsprofiel voor podiumartiest. De eerste afgestudeerden betreden nu de brede arbeidsmarkt en daar concurreren ze ook met hbo'ers. Arthur le Cosquino de Bussy kijkt terug op het ontstaan van deze opleidingen en blikt vooruit op de uitdagingen waar zij voor staan.

Willem Venema, Paul Sebes en Job Gosschalk vragen zich in een serie columns af hoe ver je komt als kunstenaar zonder opleiding. Willem Elias, Katalin Herzog en Vittorio Busato verdiepen zich respectievelijk in de selectie van talent, het onderscheid tussen 'middelmatig' en 'bijzonder' talent en de ontwikkeling van toptalent. In een queeste naar wat uitblinkers op verschillende terreinen delen, selecteerde Busato negentien ingrediënten. Maar hoe die ingrediënten optimaal te combineren zijn, dat blijft helaas een raadsel.

Bij dit nummer is een cd-rom ingesloten over 'Opleidingen cultuurmanagement, -beleid en -bestuur' in Nederland en Vlaanderen. Marielle Hendriks schetst in Boekman de achtergrond van dit samenwerkingsproject tussen Huis deBuren, de Universiteit Antwerpen, de Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland en de Boekmanstichting.